

Scinteia

JURNALUL ROMÂNIEI 1989 - ACUM DOUĂZECI DE ANI

Numărul 235

Luni, 5 octombrie 2009 - Joi, 5 octombrie 1989

DISTRIBUIT ÎMPREUNĂ CU JURNALUL NAȚIONAL

„NUFĂRUL” CURĂȚA „PETELE” BUCUREȘTENILOR

Brandul „Nufărul” a supraviețuit după revoluție, rămânând numărul unu în domeniul spălătorilor profesioniști

În zilele noastre, să speli hainele și să cureți covoarele la o unitate specializată pare un moft de vedetă. Chiar și în cea mai mică garsonieră din București poți instala o mașină de spălat automată. Puțini știu însă că, în anii '80, mulți locuitori ai Capitalei plăteau pentru a avea hainele curate. Albe ca... „Nufărul”. Așa se numea atunci, ca și acum, întreprinderea la care spălai cu 100 de lei kilograme întregi de rufe. Erau vremurile când muncitorii și pensionarii erau clienții fideli ai spălătorilor profesioniști.

Spălai un costum cu 18 lei

Întreprinderea „Nufărul” s-a înființat în 1960, prin reunirea atelierelor meșteșugărești și a cooperativelor specializate în spălat și curățat chimic. În câțiva ani, unitățile sale au invadat Bucureștiul. În 1989, de pildă, potrivit statisticilor oferite de ziarul Scinteia, 100.000 de familii beneficiau de serviciile întreprinderii. Cu 100 de lei puteai spăla câteva kilograme de rufe. Bunăoară, să speli o cămașă te costa

375 lei, iar un costum 18 lei. Muncitorii și pensionarii erau printre clienții obișnuiți ai spălătorilor profesioniști. Pe cât de mare era cererea, pe atât de redusă era oferta. Câteva cartiere (Floreasca, Giurgiului, Olteniței, Ferentari, Mărgenele, 1 Mai) aveau prea puține spălătorii, reproșau adeseori clienții fideli. Îngrămădeală era și în zona Militari, pe Bulevardul Păcii, unde funcționa singura unitate specializată în vopsitul hainelor.

În afară de spălat, Nufărul oferea și alte servicii. La unitatea din Calea Moșilor nr. 274, de exemplu, se refăceau căptușelile hainelor, se schimbau gulere și manșete de la cămași. La cerere, la domiciliul clientului se puteau curăța mochete și uși capitonate. În 1989, în afară de particulari, spălau la Nufărul peste 70% din restaurante, hoteluri, cămine de nefamiliști, unități militare și institute. Peste 2.000 de salariați, cu un salariu mediu de 2.000 lei, roboteau zilnic la întreprinderea bucureșteană.

Tehnologie învechită

În anii '80, să administrezi „Nufărul” era ușor câtă vreme respectai

planul economic. Dificultăți apăreau totuși la procurarea materiei prime de la furnizori. „Problemele erau în aprovizionare. Aveai bani, aveai repartiție, dar nu și de dașeau produsele”, își amintește Dan George Stroescu, director adjunct al „Nufărului” în 1989, acum director general al aceleiași întreprinderi. „Le primeai de multe ori pe ușa din dos. Te duceai la șeful aprovizionării și îi ziceai de ce ai nevoie. «Nu vă dau», zicea. Iar apoi: «Dar ce ați adus? Ia să văd!». Îi arătai țigările, băutura, cafeaua. «Aaaa, spunea atunci. Da. Trageți mașina, imediat vă dau». Și spunea după aia: «Dacă îmi mai aduceți, vă mai dau și săp-tămăna următoare. Fără repartiție, fără nimic». Cam așa mergeau lucrurile atunci. De la Comisia de Stat a Planificării trebuia aprobare pentru detergentul Dero. Pentru că totul era planificat la nivelul economiei naționale. Ca să primești însă, ori aveai vreo piilă politică să te sprijine, ori mituiai. În general, la întreprinderile mici erai pe spatele tău. Nu erai numit politic. Dacă erai capabil să te descurci, bine, dacă nu... Dar, în general, oamenii se des-

curcau.” Spre norocul angajaților de la „Nufărul”, produsele folosite în procesul tehnologic abundau pe piața românească. În anii '80, elementele chimice folosite la curățătoria se fabricau la Vâlcea și Giurgiu, exportându-se în mari cantități în RFG, Marea Britanie, SUA. Și detergentii se realizau în România. În schimb, mașinile de specialitate, fabricate la Precizia București (mașini de spălat, uscătoare, storcătoare, centrifuge, calandre), nu erau performante. Iar la „Nufărul” erau obligatorii mașini speciale de călcat și prese diverse pentru cămăși, pantaloni și paltoane.

Îl zgăria apretul de la pijama

În activitatea „Nufărului” existau desigur și „pete negre”, cele mai multe legate de dispariția obiectelor aduse la spălat. „Înainte de '89, principala reclamație, vă spun cinstite, era înlocuirea obiectelor, recunoaște directorul societății.

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALUL ZILEI

Ceașescu a recunoscut șubrezenia economiei socialiste

Pregătirea organizatorică a celui de al XIV-lea Congres al PCR, cel mai important eveniment politic al anului 1989, a inclus și o serie nesfârșită de ședințe de analiză. Pornite de la nivelul organizațiilor de bază, ace-

tea s-au propagat, ca o undă de șoc, până la vârful ierarhiei politice a vremii. În primele zile ale lunii octombrie, CC al PCR a organizat o consfătuire pe probleme economice, la care au participat membri și membri supleanți ai CC al PCR, membri ai Guvernului, și alte cadre de conducere. Această Consfătuire a fost precedată de analize privitoare la realizarea prevederilor de plan pe luna septembrie. La final, Nicolae

Ceașescu a ținut una dintre celebrele sale cuvântări. Contrar opiniei conform căreia el s-ar fi lăsat îmbătut cu apă rece de rapoartele fictive pe care le băgau sub nas tovarășii cu funcții de răspundere din aparatul central de partid și de stat, această cuvântare arată că el avea o viziune foarte apropiată de realitatea economică a momentului.

(Continuare în pag. a II-a)

De la proletcultism la disidență

Scrisoarea lui Dan Deșliu către Ceaușescu a fost probabil cel mai „dur” text ce i-a fost adresat dictatorului de vreun român. Poetul a fost, de asemenea, forțat la domiciliu obligatoriu în 1989 și supus unor manipulări în scop de compromitere. Protestul său n-a avut însă în mediile culturale din străinătate și din țară ecorile protestului lui Dinescu. La puțină vreme după „schimbare”, sfârșitul său a fost tragic, fiind găsit înecat pe țărmul Mării Negre.

Baladele evului nou

Născut în august 1927, poetul Dan Deșliu a devenit foarte popular pe la începutul anilor '50, în perioada în care se încheia Republica Populară Română, în anii de instaurare a comunismului. La 30 decembrie 1947 se abolia Monarhia și se proclama Republica. În 1949, Dan Deșliu debuta cu volumul de poezii „Goarnele inimii” și

se pregătea să devină „poetul numărul unu al țării”. Majoritatea textelor erau ode, balade, imnuri dedicate eroilor comunisti, prezențați ca niște adevărați martiri ai neamului, clasei muncitoare, „marilor” înaintași de la est, Lenin și Stalin.

Anonimi din rândurile muncitorilor și țăranilor colhoznici deveneau figuri emblematice, făuritoare ale unui destin nou pentru țară în textele lui Deșliu. Sunt celebre în epocă baladele „Lăzar de la Rusca” (1949), „Minerii din Maramureș”, „Cântec pentru tovarășul plan”. La începutul celui dintâi poem, autorul scrisese următoarea dedicație: „În memoria lui Lăzar Cernescu, țăran sărac, și a tovarășilor săi căzuți în lupta împotriva dușmanilor clasei muncitoare și ai țăranimii muncitoare, în lupta pentru socialism, pentru înflorirea patriei”.

(Continuare în pag. a II-a)

CALENDAR

5 octombrie (joi)

Soarele a răsărit la 07:18, a apus la 18:49
Luna a răsărit la 13:02, a apus la 21:15
Sărbătoare creștină: Sf. Mc. Haritina și Mamelta.

S-a întâmplat la 5 octombrie 1989

● Președintele RP Chineze, Yang Shangkun, a conferit la Beijing cu președintele Statului Palestina, Yasser Arafat, aflat în vizită în RP Chineză. Cu acest prilej, șeful statului chinez a exprimat înțelegerea și simpatia poporului chinez față de poporul palestinian și a apreciat că noile poziții adoptate de Organizația pentru Eliberarea Palestinei au dat un nou impuls procesului de pace în Orientul Mijlociu.

● Comunicatul comun publicat la Dhaka la încheierea vizitei oficiale a primului-ministru al Pakistanului, Benazir Bhutto, a arătat că în cursul convorbirilor avute cu președintele Bangladeshului, Muhammad Husain Ershad, au fost discutate căile de extindere a relațiilor economice bilaterale și evoluția raporturilor dintre țările din sudul Asiei.

● Președintele Nicaragueli, Daniel Ortega Saavedra, l-a primit și a avut convorbiri la Managua cu ministrul sovietic al Afacerilor Externe, Eduard Sevardnadze, care a întreprins o vizită în acest stat.

Roxana VINTILĂ

Poetul Dan Deșliu acuză

În primăvara lui 1989, românii au aflat prin intermediul Europei Libere de protestul lui Dan Deșliu. Nimeni din România nu se mai adresase public în termeni atât de duri lui Ceaușescu! Pe tot parcursul anului, poetul a fost în domiciliu obligatoriu și supravegheat. Pe deasupra acuzat de „speculă” cu cafea. Reproducem în continuare scrisoarea poetului către Ceaușescu, așa cum se regăsește aceasta în Arhivele Europei Libere de la Budapesta

Sunteți proprietarul țării, al viilor și al morților?

Domnule Președinte, După 40 de ani, folosesc un mod de a mă adresa diferit de cel de tovarășe. Pare mai cinstit. Cei pe care îi călcați în picioare zi de zi nu pot fi tovarășii cu cei care-i călcați în picioare. Dumneavoastră credeți că sunteți mai presus de toți ceilalți.

Folosesc un anumit post de radio, și nu radio București. Este cunoscut că scrisorile curente nu ajung la dumneavoastră. V-am trimis din iunie 1988 ceva cu referire la sate. După aceea, am avut problema cu poșta și cu telefoanele. După cum știți, am pornit în 1945 pe un drum care proclama un itinerar și obiective total diferite. Dacă aș fi știut că drumul duc la actuala situație, dacă aș fi știut din nou că în locul monarhiei ereditare

vom beneficia de o dictatură exclusivă, m-aș fi alăturat fără ezitare celorlalte părți. Ca unul pe care l-ați invitat chiar să colaboreze la ceea ce pare că aveți intenția să faceți la începutul anului 1965, trag concluzia că am nu numai dreptul, ci obligația să vă spun în mod public că sunt dator.

Domnule Președinte, suntem la capătul puterii, răbdărilor, al absurdului multilateral dezvoltat, din cauza unei viziuni aberante a realității. Dumneavoastră credeți că sunteți nu numai șeful suprem, nu numai dictatorul, nu numai împăratul sau părintele națiunii, Dumneavoastră ați stabilit pur și simplu că sunteți proprietarul României, al solului și subsolului, al apelor dulci și sărate, al aerului, al celor în viață și chiar al morților. Al Adevărului și al Dreptății. Dumneavoastră sunteți misticul ireductibil.

Sunteți profund convins că aveți o putere supraomenească? Cum altfel puteți explica faptul că, deși nu aveți pregătirea ca specialist, dați totuși indicații în toate direcțiile: țăranilor cum să semene - proiectanților de la oraș cum să proiecteze - constructorilor cum să construiască - metalurgistilor, pictorilor, lucrătorilor din comerț, jucătorilor de fotbal, învățătorilor...

(Continuare în pag. a III-a)

JURNALE PERSONALE

5 OCTOMBRIE

Ne cheamă Buzura de la München. S-a dat ordin să nu se mai scrie despre romanul său. Vine la sfârșitul lui la Paris.

Dan Petrescu a declarat greva foamei. Alte telefoane la München, să introducă Gelu știrea la „Actualitatea culturală”.

Mihai Kornei vrea să vină și el la seara cu basarabeni. Pentru a-i ajuta, a și înființat o asociație, „Ginta latină”. Cam pășunist titlul, dar nu e vina noastră că asta istoria ne duce înapoi spre 1848. De la Mihnea, spre seară, alte știri despre Dan Petrescu: e în greva foamei de șase zile. Marți, după ora 12:00 noaptea, va fi la un număr de telefon din Iași, unde va aștepta să fie chemat pentru un interviu. Cangeopol se află de cinci zile în Statele Unite.

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALUL OMULUI SIMPLU

Ouă pentru Elena

Fiind copil unic la părinți, vă imaginați că nu prea am fost chinuit în comunism. Nu aveam de stat cu frați mai mici, și de cozi nici nu putea fi vorba.

Așa că nu-mi amintesc decât de un singur episod când am stat la o coadă adevărată la alimente. De vină a fost pârđalnicia de iubire, pentru care ce nu face omul... Mă îndrăgostisem rău de tot de Elena. Stătea la blocul din spate, pe scară cu Mihai, Gabezu, Gianosu și Guriiță.

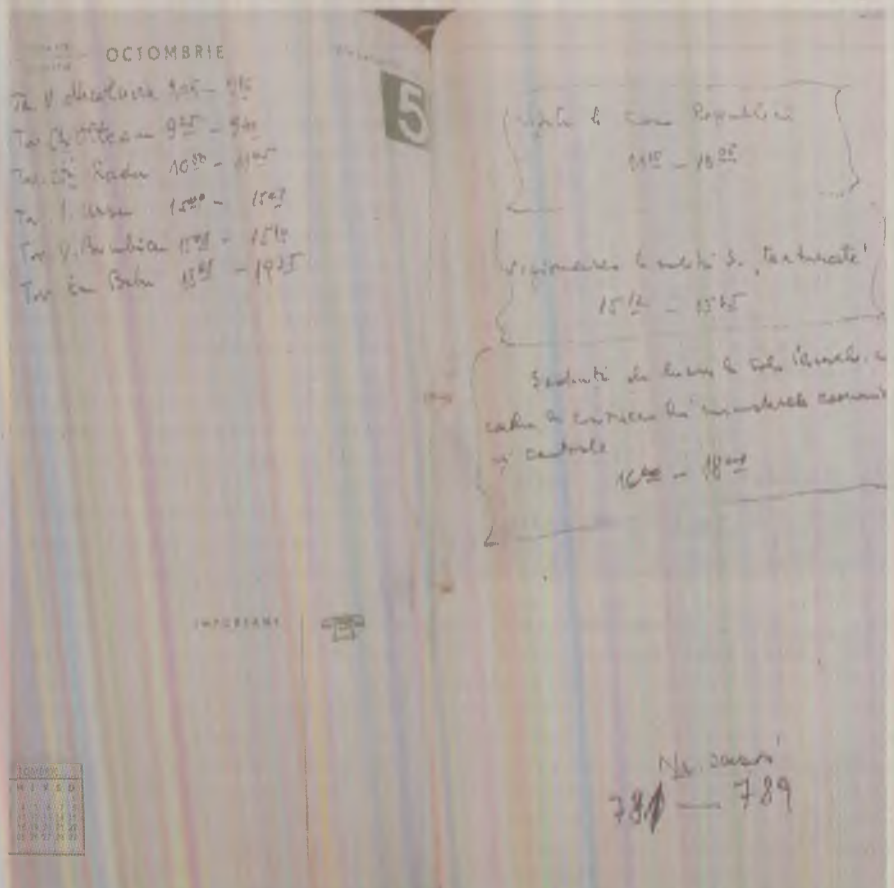
Elena era foarte frumoasă, semăna atât la aspect, cât și în comportament cu Cameron Diaz din „Mary cea cu vino-ncoa”. Avea stil și școală, amuzantă și provocatoare, când ziceai că ai prins-o, îți scăpa printre degete. De atâtea ori, până te prindea ea. Și atunci, bineînțeles, rămâneai

cu ochii în soare. Exact cum stăteam eu adesea când jucam tenis de picior. Îmi înflorea fața uitându-mă la geamul ei pe furiș, pe sub bretonul gen emo pe care îl aveam și pentru care am avut multe de pățimit la școală. Eram singurul fără tunsoare regulamenteazără din toate clasele a IX-a.

Se mirau unii băieți că tot voiameu să joc în partea aia de teren cu soarele în față. Într-o zi, când iubirea era în toi, îi aruncam mamei din ușa: „Dă-mi bani și sacoșă, că mă duc la ouă”. Mama a făcut ochii mari de uimire: băiatul ei devenise responsabil și se implica în trozburile casnice! Se apropia Paștele și cozele la ouă erau infernale. Aproape mută, mi-a dat banii și sacoșă de rafie și dus am fost.

(Continuare în pag. a II-a)

Agenda Elenei Ceaușescu

„Oaspeții” de dimineață ai Elenei Ceaușescu au fost Vasile Nicolciou, Constantin Olteanu și Constantin Radu. Un timp mai lung a petrecut cu secretarul CC cu propagandă, generalul Constantin Olteanu (orele 9:25-9:41). A doua zi, Nicolae Ceaușescu urma să plece la Berlin la aniversarea a 40 de ani de la întemeierea RDG. Pe-atunci, schimbările li se păreau tuturor de resortul propagandei.

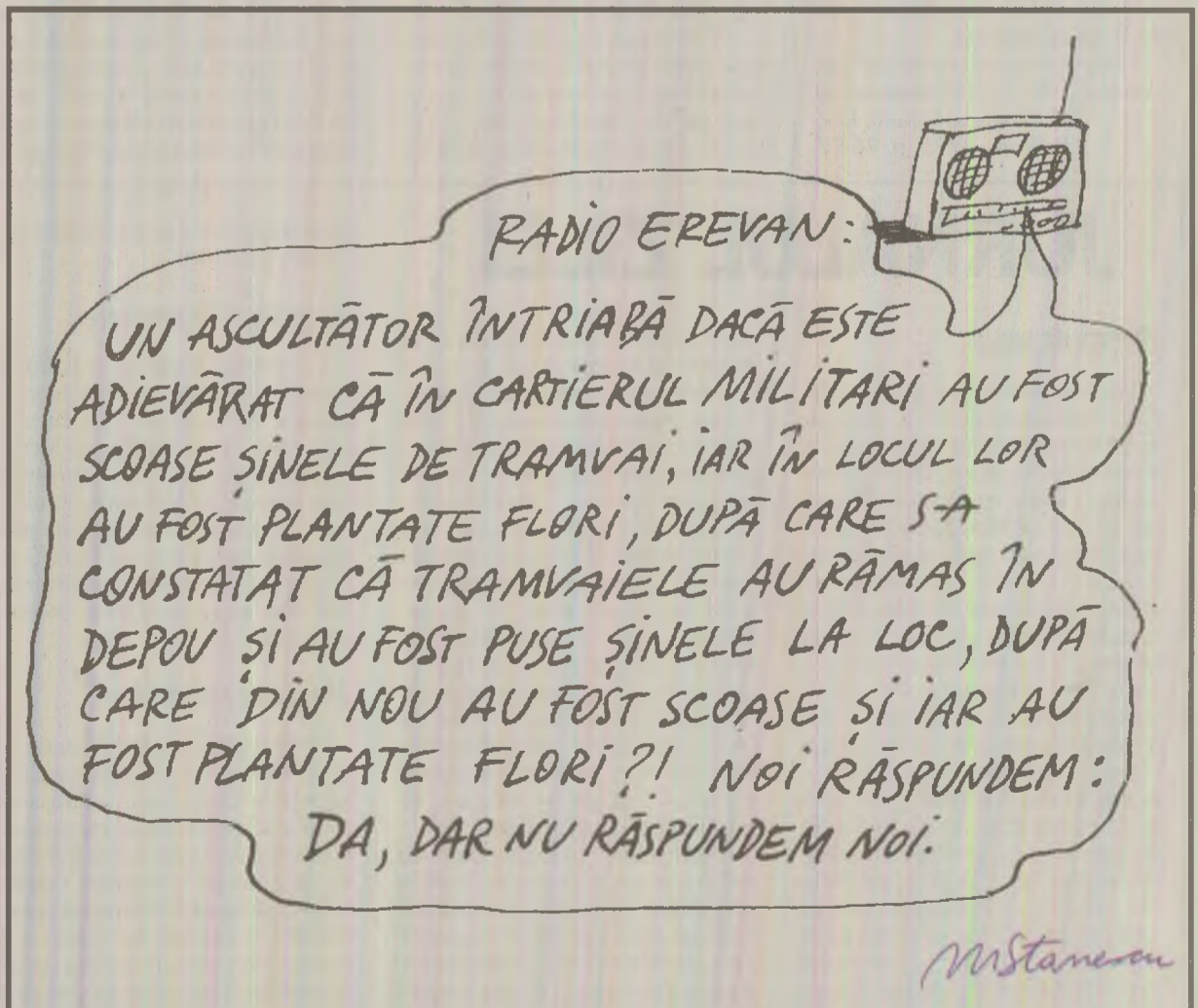
Apoi, între orele 11-13:05, Elena Ceaușescu a fost într-o vizită la Casa Republicii (în mod excepțional, prezența lui Nicolae Ceaușescu nu e menționată).

După-amiaza, la Cabinetul 2 au fost primiți Ion Ursu și Vasile Bumbăcea. Joi, 5 octombrie, în istoria ședințelor la săliță a avut loc o premieră absolută - vizionarea de „texturate” (între orele 15:12-15:35). Ce sunt „texturatele”? - imposibil de ghicit. Cu o zi înainte, în același loc, Nicolae și Elena Ceaușescu avuseseră altă inedită activitate consemnată ca „vizionarea unor eșantioane de conserve”. Îi interesau gustul, ambalajul, valoarea calorică ori nutritivă? Îi preocupau conservele ca marfă de export ori pentru satisfacerea consumului intern?

Asemenea momente unice în guvernarea unui stat n-au fost încă descrise de memorialiști. Două ceasuri (orele 16:00-18:00) a durat ședința de lucru la Sala Plenarelor cu cadre de conducere din ministerele economice și centrale. Din nou, prezența lui Ceaușescu nu a fost consemnată în agenda Cabinetului 2. Se pregătea ori se odihnea pentru călătoria de a doua zi? Sau pur și simplu șeful de cabinet al Elenei Ceaușescu îi omisese participarea ca fiind subînțeleasă?

Ziua de lucru la Cabinetul 2 s-a încheiat târziu. Imediat după ședință, Elena Ceaușescu a continuat să discute până la ora 19:35 cu Emil Bobu. Mult stres le va fi pricinuit funcționarilor de la CC și ofițerilor din Direcția a V-a programul și stilul de lucru al Cabinetului 2! La 71 de ani, zi-lumină Tovarășă bloca cu prezența sa orice prilej de moment tihnă.

Lavinia BETEA

RADIO EREVAN:

UN ASCULTĂTOR ÎNTRIABĂ DACĂ ESTE ADIEVĂRAT CĂ ÎN CARTIERUL MILITARI AU FOST SCOASE ȘINELE DE TRAMVAI, IAR ÎN LOCUL LOR AU FOST PLANTATE FLORI, DUPĂ CARE S-A CONSTATAT CĂ TRAMVAIELE AU RĂMAS ÎN DEPOU ȘI AU FOST PUSE ȘINELE LA LOC, DUPĂ CARE DIN NOU AU FOST SCOASE ȘI IAR AU FOST PLANTATE FLORI?! NOI RĂSPUNDEM: DA, DAR NU RĂSPUNDEM NOI.

M. Stancu

JURNALE PERSONALE

(Urmare din pag. 1)

Mariana Botez e amenințată să fie dată afară din casă – a vorbit la telefon cu Mihai (Botez).
Un oxfordian trimis să ia contacte cu disidenta a fost foarte impresionat de Stelian Tănase. Singurul – crede el – care stabilește o legătură între intelectuali și muncitori. Are contacte la „Grivița Roșie”, unde la 11 august a fost declanșată o grevă.

Monica Lovinescu, Pragul. Unde scurte V, București, Humanitas, 1995, p. 220-221

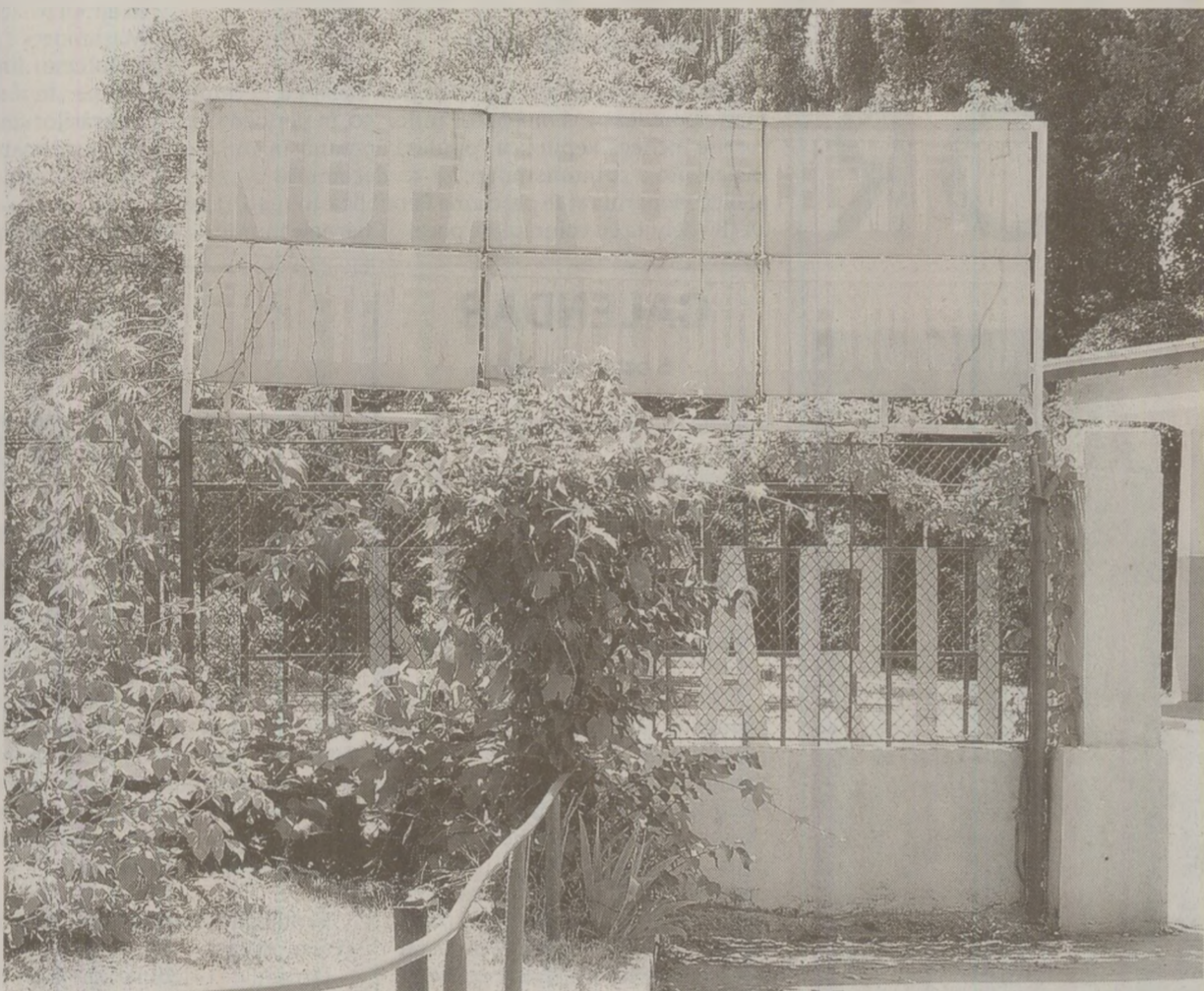
Pentru textul cu cenzura, un subcapitol, „Lista neagră”. Ideea de stratificare și fragmentare a cenzurii. Idei experimentate de autorul oficial, chiar când contravin unui anumit poncif, pot să apară. Acest scriitor oficial a devenit instituție. Autoritățile acordă grația lor cătorva pe care îl lasă mai liber; le acordă favoruri, slujbe etc., dar în anumite momente ei se aliniază ferm și comit gesturile și textele necesare cultului oficial. Aceștia sunt scriitorii fabricați de putere. Li se zidește o reputație, „contestatia” este minuțios pusă în scenă. În cărțile lor poți găsi pasaje demascatoare ale regimului. Dar cărțile pe ansamblu simulează echilibrul. Găsești în punctul de vedere, judecătorul divin care aranjează lucrurile în așa fel încât să se potrivească cu ideologia. Este imaginea pe care puterea o are despre ea însăși. Ceea ce au vrut ambele părți: scriitorul oficial și puterea. Există alți autori puși la index. Numele lor nu pot apărea în presă, nu sunt tipărite cărțile lor. (...) Cinea îmi spunea că, dacă romanele mele erau scrise de altcineva, apăreau. „Lista neagră” este o anticameră a dispariției fizice. Este o anihilare, o izolare. O desființare a insului ca prezent. Trăsăturile lui se șterg. Redus la a vegeta, autorul tinde să treacă în ochii celorlalți drept un mitoman, un grafoman. El nu este un scriitor. Tu pretinzi că ești un scriitor, dar nu ai cărți apărute. Statutul său social este nul. Și asta se dorește. Să nu existe. Există liste negre. Eu sunt pe una, din 1983. Dinele apar și dispar nume și cărți. Intre ei și cititor se află cenzura. (...)

Stelian Tănase, Acasă se vorbește în șoaptă. Dosar & Jurnal din anii lăzării ai diciturii, Compania, 2002, p. 146-148

L-au dat și pe Dan (Petrescu) afară din serviciu. El pune asta pe seama scrisorii din august în care a dat nume consacrate de politici și securiști locale. Până acum atacasă, cu prioritate, ca să zic așa, pe Ceaușescu și sistemul. I-au interzis și plecarea în străinătate, deși are nevoie de o operație care, aici, s-ar face „pe viu”, cu daltă și ciocan. A intrat în greva foamei și nu știu dacă va reuși să transmită asta în străinătate. Mihai a plecat deja. Gangeopol a plecat și el. Poate prin Basarabia? Dar în cei care au reușit să plece dincolo eu nu prea am încredere, iar basarabienii care vin pe aici nu intră niciodată în „raza mea de acțiune”. Au un stil aplaudacii noștri de a-i „confisca” (Păcat, acolo deja există un corespondent al Europei Libere care ar putea transmite știrile. Cât am stat de vorbă cu Dan, în piață, a fost o „folială” magnifică în jurul nostru. Ce Dumnezeeu, parcă altă dată erau mai discreți! La un moment dat a apărut și Sorin (Antohi), apoi încă vreo trei cunoscuți de-a acestuia. În capul „băieților” trebuie să se fi născut ideea că se pregătește vreun „miting, ceva! Dan a slăbit puțin, a avut de câteva ori ameteli, dar în rest părea în mare formă. Avea dreptate Luca când îl considera un român atipic, cu trei „cojoneși”. Din păcate, câțiva dintre aceștia la peste 20 de milioane nu înseamnă mare lucru...
Îi povestesc lui Dan – și celorlalți – ce mi mai amintesc din textul lui Steinhardt. Cred că el reprezintă, mai degrabă, soluția a treia, ilustrată de Churchill, când a început războiul, și de Bucovskii, pentru că lui chiar îi place încăierarea în sine, meciul la care îl supune sistemul de mai bine de un an și jumătate. De un an și jumătate în mod deschis și neechivoc, cuvintele lui e mult mai lung, venite de la Bucovskii – „am să intru în ei ca un tan” sau ceva în sensul ăsta – se potrivește ca o mânășă.

Liviu Antonesei, Jurnal din anii ciomei: 1987-1989. Încercări de sociologie spontană, Iasi, Polirom, 1995, p. 96-97

„Nufărul” curățat „petele” bucureștenilor

Au cucerit clienții cu sloganul „Cel mai bun prieten al familiei”

(Urmare din pag. 1)

Adică, tentația de a fura a unor muncitori cu nivel de pregătire scăzut. Venea clientul cu un ceasraf din material special și încercau să îl înlocuiască cu altul de proastă calitate. Și te trezeai cu reclamație de la client. Sau aveai o cămașă chinezească, pe care, la fel, ti-o înlocuia. Altă problemă a fost că Nufărul utiliza aperturi naturale, de la care se făceau gândaci. Iar substanțele de omorâre a gândacilor erau foarte proaste. De la conducerea de partid și de stat nu se primeau comenzi. Doar uneor, reclamații. „Într-o zi m-a chemat secretarul economic al Primăriei Municipiului București să mergem la un oarecare pensionar care stătea pe Vatra Luminoasă, își aminteste Dan George Oprescu. Reclamase că îl zgărie pijamaua datorită apertului. A trebuit să mă

duc. Am ajuns acolo, avea o casuță de patru camere. Locuia cu băbuța lui. El avea vreo 90 de ani, ea vreo 85, amândoi erau ieșiți la pensie de la 44. El fusese colonel și avea niște pijamale lungi, cum era pe vremuri. Îl zgăria la picioare. A fost foarte dragut. La plecare i-a reprodus și secretarul că vamanii nu opreau în stații de tramvai și că nu se putea urca.”

Autoservirea, un eșec

În 1989, „Nufărul” a introdus în România și sistemul spălătorilor și curățătorilor cu autoservire, de mult practicat în vestul Europei. București s-au înființat douăzeci de unități, printre care pe Bd. Banu Manta, Calea Moșilor, Calea Rahovei, Șos. Mihai Bravu, Str. Turda, Calea 13 Septembrie. Se foloseau mașini de spălat casnice „Cugir” și calandre și centrifuge de la „Precizia”. Utilizate

zi și noapte, mașinile au cedat după patru luni. Locuia cu băbuța lui. El avea vreo 90 de ani, ea vreo 85, amândoi erau ieșiți la pensie de la 44. El fusese colonel și avea niște pijamale lungi, cum era pe vremuri. Îl zgăria la picioare. A fost foarte dragut. La plecare i-a reprodus și secretarul că vamanii nu opreau în stații de tramvai și că nu se putea urca.”

Florin MIHA

JURNALUL OMULUI SIMPLU

Ouă pentru Elena

(Urmare din pag. 1)

Alături de Elena și sora ei Alexandra, coada la ouă părea de-a dreptul un bairam. Erau și alți amici din zonă, mai un banc, mai o înghionteală, mai o mână din greșeală pe la fundul fetelor, mai o glumă cu dus-intors, ce să mai... eram în al nouălea cer. Tocmai când mă hotărâsem să stau din momentul ăla mereu la cozi, hop sare Elena cu rugămintea: „Dane, mă duc și eu până acasă, vezi și tu să nu între nimeni”. Și pac, pac, din gene, plus surâsul care promitea multe. Soră-să plecase deja, drept care era normal să o ajut pe fată. „Sigur, sigur, nici o problemă!” Orele treceau, ouăle erau tot

mai aproape și fericirea dusă. Lumea se împingea strânic, se auzea din toate părțile. „Stai dom’ne, că mă dai jos! Alo, alo, cucoană, unde te bagi? Dați numai câte două (cartoane), să ajungă la toată lumea”. Bineînțeles, cel mai tare făceau apel la calm cei care se împingeau mai tare.

A apărut și Elena, când eram aproape în față, a mai durat puțin și apoi cu cartoanele de ouă în brațe am luat-o spre casă. Măcica-mea s-a dumirit repede ce a fost cu acestul meu de responsabilitate și implicare, dar s-a făcut că nu știe. Și, după niște zile îmi zice: „Te duci la coadă la pui?”. „Nu!”. Mă deșteptasem. Înțelesesem că nu face pentru o Elenă, acolo, să te bagi în

asa balamuc. Dacă e doar de distracție, e altceva. Drept care am invitat-o la film la Grivița. Când să plecăm, zice că ea nu mai merge, așa că m-am dus cu băieții. Ajung în fața la cinema și ce să vezi? Elena, frumos îmbrăcată, cu altul, mai mare și mai arătos, de mână. Dacă nici măcar coada la ouă nu ne apropiase, atunci nu mai eram nimic de făcut. Doar să-mi iau ouăle din amintiri și să mă car acasă. Ceea ce am și făcut, promițându-mi că „să moară mă-sa lu’ ăla care o mai sta pentru o fată la coadă la orice”. Elena s-a căsătorit cu un profesor universitar și stă în Canada. Ha! Vezi, bă, ăla de la cinema că și tu ai fost fraier? Dan CĂRLEA

Statutul de intelectual

Textul aparține Doinei Cornea și a fost prezentat pentru prima dată în 1982. A fost reluat cu diverse prilejuri, inclusiv în 1989. Vi-l prezentăm în continuare, așa cum se regăsește în arhiva Institutului de Cercetare al Radio Europa Liberă:

După instaurarea forțată a societății totalitare, după abolirea vechilor instituții și dezarticularizarea întregii vieți sociale și, deosebi, după reducerea la tăcere – adesea prin exterminare – a fostei noastre elite intelectuale, noțiunea de intelectual, dimpreună cu categoria umană reală pe care o reprezintă, au devenit, la noi, atât de precare încât însuși nucleul nostru spiritual este astăzi minat.

Această precaritate se datorează unei ecuații complicate ce s-a instalat în sufletele așa-zisilor noi intelectuali, între adevăr și minciună, ecuație în care necunoscuta este coeficientul individual de frică, lășitate sau de interes personal urmărit. Tocmai de aceea, la ora actuală a istoriei noastre, o redefinire a acestui concept este atât de importantă, pentru că ea pune în discuție reafirmarea unor valori uitate și a unor responsabilități pe care intelectualul este obligat să le asume față de întreaga societate.

Desigur, fie în domeniul științelor, fie în cel al culturii există încă astăzi specialiști cu adevărat bine pregătiți, în urma unor meritorii eforturi personale. Din această destul de largă categorie fac parte profesori, medici, juristi, ingineri, cercetători, oameni de literă etc. Ei sunt, în general, lipsiți de putere și nici nu aspiră la ea, în virtutea unui anumit nivel etic. Dar, poate în virtutea unei insuficiențe de natură spirituală, ei nici nu încearcă să o contrarieze. Stau la o parte, cuminți, moderat îngrățitați, „occidentala” s-a dovedit în scurt timp prea costisitoare. Cum s-ar spune, socoteala din târg nu s-a potrivit cu cea de-a acasă. Deși nu au „prins” la români, unitățile cu autoservire au continuat să funcționeze până în 1990. După revoluție, brandul „Nufărul” a supraviețuit. A traversat, nu fără emoții, tranziția la economia de piață. După ce a fost amenințată cu falimentul (1992), societatea a rămas cu un personal de 900 de angajați. Conform regulilor pieței libere, a pierdut și monopolul. Succesul și l-a păstrat însă în ciuda concurenței spălătorilor și curățătorilor de tip rapid.

Florin MIHA

Mă gândesc, de asemenea, la categoria, tot mai restrânsă a celor care, pe lângă bagajul informațional deosebit, dau dovadă de însușiri intelectuale de excepție. Erudiți, savanți, oameni de mare cultură, creatori, cercetători, inventatori, tot ce inteligența poate da mai bun în toate domeniile intră în această categorie. Aceștia sunt cei ce ocupă azi locul elitei intelectuale din trecut. Dar, privind comparativ, ce imensă deosebire: Deși dispun de posibilitatea unor interpretări lucide – și totodată înnoitoare – ale realității, sau mai bine zis în ciuda acestor vaste posibilități, de cele mai multe ori ei nu dau glas adevăratelor interpretări și concluzii, temându-se parcă să dea în vileag fondul adevărat al lucrurilor, de care ei sunt pe

deplin conștienți.

Câte somități, de pildă, din lumea medicală actuală s-au opus răspicat proiectului de „alimentație științifică”? Ei erau doar primii în a putea calcula efectele dezastruoase, în timp, ale acestui proiect. Câți istorici contemporani, de pildă, dispunând de o certă erudiție în domeniul lor (nu vorbesc aici de istoricii puterii!) continuă să repete, fără remușcări, inexactitățile preferate și impuse de propaganda oficială în ultimii 45 de ani de istorie? Câți scriitori, critici literari, gânditori nu au dat, de atâtea ori, dovadă de o disjunție gravă între gândul scris și valorile trăite, asumate în atitudinile lor existențiale? Vorbesc aici de adevărați scriitori, care în opera lor refuză compromisul și pledează pentru dreptul ființei umane la adevăr, dreptate, libertate, frumos sau zăgrăvesc – spirituală – moartea spirituală, cum o numesc unii dintre ei – a aceleiași ființe, când este frustrată de drepturile ei firești. Desigur, acestor scriitori le datorăm, oricum, recunoștință pentru gândul scris, însă, acest gând scris rămâne oarecum într-un plan al virtualității, atâtea vreme cât nu este și manifestat. Trăit, asumat în existența individuală ce l-a plămuit, acest gând ar deveni spirit, spirit viu cu puteri animatoare ce s-ar răsfrânge asupra întregii societăți. (Și îmi cer scuze înainte de a pune o întrebare dureroasă pentru mine.) De ce așa de puțin scriitorii au fost și sunt astăzi, în numele dreptății trăite, asumate, alături de colegii lor năpăstuiți – fie și numai pentru faptul că cei năpăstuiți sunt cei mai buni, iar reducerea lor la tăcere înseamnă implicite o gravă degradare a culturii naționale? Câți scriitori au fost alături de editorii care s-au sacrificat pentru publicarea volumelor adevărului? Câți au fost alături de minerii din Valea Jiului sau de muncitorii din Brașov? Nu era oare o datorie a elitei intelectuale să susțină cauza acestor fii ai poporului sacrificai?

Gândindu-mă la figuri de intelectuali din trecut și definindu-le atitudinea, cred că definesc însuși statutul unui adevărat intelectual, căci ei răspundeau nu numai în operă, ci și în viața lor de zi cu zi, unor exigențe de natură etică. La ei eticul prima asupra coeficientului de riscuri pe care însăși intransigența lor le atrăgea după sine, în relațiile lor cu puterile politice care cărmuiau țara.

La acești intelectuali, inteligența, erudiția, competența, deopotrivă cu actele lor cotidiene erau constant hrănite de ființa lor spirituală sau, mai degrabă, ființa lor spirituală cobora, constant, în actele lor, inspirându-le. Adevăr, dreptate, bine, frumos, curaj, demnitate dădeau unitate, avânt, fermitate întregii lor personalități. Când mă gândesc la figuri de intelectuali din vechea generație, cum au fost istoricul Gh. Brătianu, Mircea Vulcănescu, Vasile Voiculescu, dar și oameni de știință, politicieni, figuri de distincți prelați care au preferat închisoarea, chiar moartea, decât să-și retracteze convingerile – constat că la ei gândul, fapta și cuvântul erau unul și același lucru și aceasta îi ridica la un cu totul alt nivel uman și intelectual.

În calitatea sa de persoană morală, cu ființa sa profundă înrădăcinată în ethos, adevărul intelectual îndeplinește o dublă funcție: întâi aceea de a trăi implicat în realitate, atent la

eveniment și la semenii săi, cu un cuvânt, de a fi martor. Dar nu un martor pasiv, indiferent, ci unul activ, care mărturisese în numele adevărului, al binelui, al dreptății. Prin mărturisirea sa el devine și făuritorul vremii în care trăiește, aducând un spor de devăz, de bine, de dreptate în societatea lui. De fapt, este o pură iluzie atitudinea multor intelectuali de azi de a sta cuminte la o parte, de a nu se amesteca în istorie. Rezerva, în istorie, se transformă automat în complicitate. Cu toții suntem condamnați să trăim în istorie, să participăm – va! Fie și prin pasivitatea noastră lașă – la făurirea ei. De aceea, pasivitatea neputincioasă nu este nicicum scutită de vinovăție!

Persoana etică a ființei umane în general, și cu atât mai mult a intelectualului, nu se poate alcătui decât în spațiul unei libertăți interioare, necondiționată de nici un interes, contrată numai în ethos. Doar în această libertate vocea adevărului poate prinde glas, dictându-i opțiuni juste și în același timp punându-i pe umeri o mare responsabilitate față de el însuși și față de semenii săi.

În virtutea acestor exigențe interioare adevărații intelectuali se recunosc prin ceea că nu sunt manevrabili de vreo putere politică sau de altă natură, străină lor. Ei își urmează propria conștiință cu orice riscuri, și prin aceasta ei nu sunt supuși dedublării, alienării; ei nu se lasă „trăiți” de niște „adevărați” gata făcute, impuse din afară, străine lor și care, în fața conștiinței, sunt de fapt neadevărați. Numai datorită acestor însușiri ei sunt recunoscuți drept modele exemplare de către societate, devenind, prin forța lor iradiantă, animatorii ei.

Din ce în ce mai multe glasuri de poezi, de scriitori și de gânditori se ridică astăzi pentru a-și implini rostul de adevărați intelectuali, pentru a depune mărturie în deplină libertate interioară și cu orice riscuri, despre veacul de tristețe în care le e dat să trăiască. Trebuie oare să-i amintesc nominal? Numele lor sunt înscrise în inima fiecărui român: Ana Blandiana, Aurel Drăgoș Munteanu, Dan Deșliu, Mircea Dinescu, Octavian Paler, Dan Petrescu, Andrei Pleșu, Mihai Sora, atât de curajosul Gabriel Andreescu, pentru ei toți adevărul este mai presus decât gloria interemiată pe compromisuri. De aceea vor avea adevărata și cu orice riscuri, despre veacul de tristețe în care le e dat să trăiască.

Dar este aceasta îndeajuns? Cum se face că acești oameni admirabili, acești adevărați intelectuali care au riscat totul în numele adevărului nostru, al tuturor, sunt astăzi, totuși, singuri în fața puterii? Tăcerea care s-a așternut în jurul lor omoară clipe de clipă adevărul pe care ei l-au înșuflețit.

Când pentru fiecare glas ce se va ridica pentru a depune mărturie, pentru fiecare scriitor care a coborât în arenă, pentru fiecare muncitor care a spus „nu” și a fost doborât, se va înălța o altă voce care, la rândul ei, va mărturisii, atunci și numai atunci ethosul va deveni într-adevăr putere, atunci și numai atunci vom putea spune că ne-am regăsit intelectualii. (Extrase din Statutul intelectualului, text scris pentru „Agora”).

Arhiva Open Society (Budapesta), Institutul de Cercetare al Radio Europa Liberă, secția română

artei și culturii românești dintotdeauna, creatorii de artă din socialism se lăudau că au înțeles această nobilă misiune, creând opere în care prezentul stă cu cinste alături de eroicele fapte ale trecutului. „Nu există moment important din construcția socialismului și comunismului din țara noastră care să nu-și fi găsit emoționante corespondențe în artă. În special dramaturgia ultimelor două decenii și jumătate urmărește atent tot ceea ce s-a petrecut și se petrece în viața noastră, cercuierile realizate de poporul nostru, și mai ales valorile morale și spirituale ale omului nou, împreună cu modul său de înțelegere a raporturilor dintre oameni și istorie, dintre noi și lume. Pe primul plan dramaturgiei contemporane se află eroii comunist, constructorii vieții noi, răspunzător față de societate și față de sine”. În acest sens, în toamna anului 1989, erau menționate piesele lui Ion Băieșu, Ion Brad, Tudor Popescu, Radu F. Alexandru, Iosif Naghiu ori Sorana Coroamă Stanca.

Vasile SURCEL

JURNALUL ZILEI

(Urmare din pag. 1)

Iată ce spunea atunci, „Cel mai iubit dintre fii neamului”. „În primele două luni, am obținut unele realizări importante. Producția marfă industrială a crescut cu aproape 7%, producția netă cu 8%, iar pe septembrie cu peste 9%. Cu toate acestea, după cum știți, nu s-au realizat în întregime prevederile planului în toate sectoarele și sunt serioase rămăneri în urmă în unele domenii importante. Aș menționa producția de petrol, de carbune și mineriere, metalurgia, chimia, sectoarele producătoare de materii prime și materiale. Serioase rămăneri în urmă sunt însă și în construcția de mașini și în industria ușoară, precum și în industria alimentară”. Așadar cam peste tot. Sau oricum, în ramurile cele mai importante. În plus, Ceaușescu era conștient de importanța exportului pentru echilibrarea balanței finan-

ciare naționale. „Noi importăm cele mai multe materii prime și resurse energetice precum și o serie de materiale, iar toate acestea se pot obține doar cu un export corespunzător de produse, care să asigure mijloacele necesare pentru o balanță echilibrată, pentru realizarea unui sold pozitiv, în vederea întăririi rezervelor valutare-financiare”. La fel de limpede era și viziunea lui asupra măreției industriei socialiste, despre care, oficial, ni se spunea că ar fi atins cele mai înalte culmi ale progresului. „Avem în linii generale, o industrie bună, modernă. Aveam deja, însă, și sectoare care, față de dezvoltarea actuală a științei și tehnicii, au început să rămână în urmă.”

Avem multe sectoare unde nu există o preocupare serioasă pentru aplicarea programelor de modernizare. Iar când vorbim de modernizare ne referim nu la măsuri abstracte, generale, ci la aplicarea în

practică a celor mai noi cerceri ale științei și tehnicii”.

Șantier de creație

Cunoscutul grafician și sculptor, Marcel Chirioagă, a prezentat, la Muzeul de Artă din Constanța, o expoziție cuprinzând 57 de lucrări inspirate din creația a doi dintre marii poeți ai lumii: Dante și Eminescu. „Universul eminescian este pentru mine, ca și pentru atâția alți artiști, o inepuizabilă sursă de inspirație”, a declarat artistul la deschiderea expoziției.

Primiri oficiale

Tovarășul Nicolae Ceaușescu a primit delegația parlamentară din Republica Costa Rica, condusă de Anibal Gonzales Barrantes. Acesta a efectuat o vizită oficială la invitația Marii Adunări Naționale. Conducătorul delegației a înmănat președintelui României un mesaj și a transmis un cordial salut din partea președintelui Republicii Costa Rica,

Oscar Arias Sanchez și a poporului costarican prieten. În cursul întrevederii au fost relevate bunele relații de prietenie și colaborare dintre cele două țări, apreciindu-se că există largi posibilități pentru amplificarea colaborării bilaterale în domeniile economic, tehnic – științific, cultural precum și pe planul politicii internaționale. La întâlnire a participat Nicolae Giosan, președintele Marii Adunări Naționale. A fost de față Elisabeth Segurra Hernandez, însărcinată cu afaceri ad interim al Republicii Costa Rica.

Educatori ai spiritului

„Avem nevoie de noi romane, de noi poezii, de noi filme și piese de teatru, lucrări muzicale sau de artă plastică, care să contribuie, prin înaltul lor mesaj de idei și valoare artistică, la promovarea și afirmarea principiilor nobile ale umanismului socialist”, se afirma în „Tezele pentru Congresul al XIV-lea al PCR”, document programatic aflat în dezbaterea „întregului nostru partid și

popor”, pe tot parcursul anului 1989. Iar pe atunci, creșterea rolului culturii socialiste în formarea „omului nou” a fost una dintre cele mai constante preocupări a elitei politice a vremii. Iar în acest context, oamenii de cultură și artă și-au afirmat prin tezele mijloacele posibile rolul de inițiatori ai acestui proces. Mai mult, se considera că arta a devenit un

adevărat „seismograf sensibil care înregistrează uriașele mutații economico-sociale”, creatorii de artă din toate domeniile străduindu-se să fie nu numai la înălțimea vremurilor noastre ci să și răspundă, prin opere de cultură și artă și-au afirmat prin tezele mijloacele posibile rolul de inițiatori ai acestui proces. Mai mult, se considera că arta a devenit un

De la proletcultism la disidență

(Urmare din pag. 1)

Poezele lui Deșliu erau, în spiritul epocii, un tablou al luptei cu „chiaburii”, exploatarea bogățiilor gliei și ai fiilor patriei. Mesajul era de cele mai multe ori extrem de violent, cum o arată versurile următoare: „Că-n pofta chiaburilor/coace bubă urilor/și-n unirea din popor/jelea și piteira lor”. („Lazăr de la Rusca”). Aceste adevărate indennuri literare la „linsaj” își aveau filonul în baladele populare, în doinele anonime, creații lirice din alt ev, dar surse de inspirație „recomandate” în anii realismului socialist în literatură. Forma, extrem de accesibilă datorită firului narativ al versurilor scurte și cu rimă, a fost un mijloc de propagandă deosebit de eficient, vorbind pe limba majorității. În aceeași idee, regimul pune în lumină poeziile eminesciene de inspirație populară, ignorând creații care puteau fi incomode prin ideile lor sau mai pe placul intelectualilor.

Creațiile lui Deșliu și ale altor „realiști socialiști” apăreau în manuale, în publicații literare și nu numai (în Scinteia), pentru care erau de multe ori comandate special, în reviste. Nu se puneau problema dificultăților de publicare.

„O timp, suspendă-ți zborul!/ Se prăvale compresorul!”

Poezia, numită inițial „Balada compresorului” și devenită ulterior „Minerii din Maramureș”, începe printr-o pasișă după poetul romantic francez Alphonse de Lamartine: „O temps, suspend ton vol! / Il va chuter le compresseur!” („O timp, suspendă-ți zborul!/ Se prăvale compresorul!”). Contrastul dintre profunzimea primului vers dintre încercarea sa culturală de cea mai bună calitate și ceea ce introduce versul al doilea trebuie să fi stârnit în epocă accese de ilaritate grilului cenzurată, în rândurile cititorilor avizați. „Toader, să mor îmi vine/Zice o voce groasă/Somnul asta pentru tine/ Dusmanul de clasă/ Că aici nu hrăpărești/ Te-au tocmii a stare/ Ci te puse straja vieții/ Clasa muncitoare.”

Deșliu, care a debutat literar în revista Lumea a lui Călinescu, în 1945, nu a fost doar unul dintre pionierii realismului socialist în literatură. Temele sale nu s-au limitat la tablouri sociale tratate tezig. În prefața culegerii de poezii „Visul

Deși nimeni nu se adresează în termeni atât de duri lui Ceaușescu, Dan Deșliu n-a fost agreat de „vocele exiliului”. „Lazăr de la Rusca” îi adusese gloria, dar nu l-a făcut disident FOTO: AGERPRES

și veghea”, din 1980, criticul Nicolae Manolescu scria: „Pentru mulți, Dan Deșliu a rămas până azi autorul amplelor poeme de la începutul anilor '50, «Lazăr de la Rusca» și «Minerii din Maramureș», reținute încă de poetul însuși în antologia din 1971, dar omise în cea de față. Generația mea, care vine după cea a lui Dan Deșliu, le-a învățat în școală. Ele se leagă de un moment istoric al literaturii noastre postbelice, în care poezia își căuta drumuri noi și răspunderea unor sarcini necunoscute înainte. După trecerea anilor, le privim oarecum ca pe niște

piese de muzeu și le recitim cu greutate. Există în ele un „idealism circumstanțial”. În acest volum, din 1980, Deșliu publica poezii care vorbeau despre redescoperirea copilăriei, a adolescenței, poeme cu sonorități bacoviene.

Ca și în cazul unor susținători sinceri ai regimului comunist (poetul rus Maiaikovski, de exemplu, cu care a fost comparat, în epocă), Dan Deșliu s-a îndepărtat progresiv, dar sigur de simpatiile sale politice de tinerete, de „idealismul său circumstanțial”. Relația cu PCR a devenit tot mai tensionată. Criticile poetului la

adresa regimului au început să se facă simțite din anii '60, când semnalează atât nemulțumirile personale legate de reducerea salariului, cât și farsele organizate cu prilejul „vizitelor de lucru” ale celor de sus prin țară. Dintr-un document din arhiva RELAFăm, de exemplu, că în 1971 Deșliu a protestat „impotriva lansării de către Ceaușescu a așa-zisei revoluții miniculturale”.

Totuși, în anul 1974 primea premiul Uniunii Scriitorilor pentru poezie, pentru volumul „Cetea de pe aer”. Poetul a primit numeroase distincții naționale.

Astfel, în anii 1949, 1950 și 1951 a fost laureat al „Premiului de Stat”, iar în 1978 a primit pentru a doua oară „Premiul Uniunii Scriitorilor”. Redactor și reporter la revista Flacăra, redactor la Scinteia, redactor-șef adjunct la Luceafărul, Dan Deșliu a făcut parte și din Biroul Uniunii Scriitorilor încă din anii stalinismului. În aprilie 1977, încă mai era ales să facă parte din acest Birou împreună cu alți patru poeți.

Demisia din partid

Disidența lui Deșliu a devenit acută în anii '80, culminând cu scrierea deschisă trimisă către postul Radio Europa Liberă în anul 1989. La sfârșitul anului 1980, Deșliu a mers chiar până la a demisiona din partid, protestând astfel împotriva amestecului politic în problemele Uniunii Scriitorilor. În 1982, postul Europa Liberă dădea citire unei scrisori a Doinei Cornea, intitulată „Statutul de intelectual”, iar Deșliu a fost printre puținii intelectuali care au reacționat pozitiv, exprimându-și în scris solidaritatea față de disidentă. În martie 1989, Deșliu trimitea la Radio Europa Liberă propria sa scrisoare deschisă în care vorbea despre „absurdul multilateral dezvoltat” în care plonjase România.

Din această perioadă de îndepărtare de simpatiile comuniste trebuie amintită poezia: „Balada vremii de murit”, (apărută în ianuarie 1989 în revista Agora, condusă de Dorin Tudoran): „Era o vreme de murit / ceva ce nu s-a pomenit / Dar unii se-nvățăru-nceau/să dăinuască în prostie / sau poate doar se prefăceau/ că-s încă vii - sau cine știe... Copiii se nașteau bătrâni / iubiții se urau în pripă / Heruvi ciunții de o aripă / seadeau la coadă săptămâni”.

Schimbarea sa de atitudine, deși nu este singulară (e de amintit cazul celor șase veterani ai PCR care s-au dezis la începutul anului 1989 de modul în care Partidul ajunsese să conducă țara) a fost privită cu suspiciune. Era greu de crezut că un om care susținuse câteva decenii prin scris comunismul a ajuns să-l critice. Georgeta Dimisianu își amintește că la o masă rotundă literară, din anii '90, Deșliu, prezent, a fost întrebat de o doamnă: „Domnule Deșliu, când ai fost cel adevărat, atunci sau acum?”. Răspunsul lui Deșliu a fost, potrivit doamnei Dimisianu, unul „extraordinar”: „Doamnă eu am fost mai vinovat decât tuți, pentru că eu am crezut!”.

Eliza DUMITRESCU

Poetul Dan Deșliu acuză

(Urmare din pag. 1)

În 1965 spuneați într-o cuvântare că niciodată nu a fost și niciodată nu va mai fi o ființă atotștiutoare. Dar iată că ați ajuns la ideea că fenomenul a devenit realitate, în persoana dumneavoastră. Rezultatul? Un adevărat dezastru național. Ne luminăm casele cu becuri egale cu o lumânare, în timp ce pe șantierul de construcții al Palatului Republicii ard torente de electricitate. Televiziunea și presa sunt proprietatea familiei dumneavoastră. Am ajuns - adică dumneavoastră ați ajuns - să vindeți oamenii pentru mărci și dolari. Acest lucru înseamnă „soluționarea definitivă a problemelor naționale”.

Dar copiii?... Poate că nu vi s-a adus la cunoștință că și copiii sunt dirijați pentru francii francezi, lire italiene.

Dumneavoastră, ca și mine, am fost născuți în timpul Regelui Ferdinand. Am avut ocazia, nu o dată, să-l văd pe urmașul său, Carol al II-lea, plimbându-se pe Calea Victoriei ca un pieton, însoțit de doi sau trei membri ai Gărzii sale personale. Iar astăzi? Trecerea automobilului prezidențial este precedată de sirene.

În numele poporului sunt puse în practică tot felul de abuzuri, încălcarea legilor, a constituției, violarea corespundenței, nerespectarea deliberată a obligațiilor asumate prin Tratatul Internațional.

Este constituția țării pentru dumneavoastră altceva, decât un petec de hârtie? Dacă ar fi altfel, buldozerele nu s-ar năpusti și zi și noapte asupra caselor individuale din satele țării, prinse în „planuri de sistematizare”.

I-ați pus pe toți sub „guvernări adânci”. Ați reușit să ne terorizați pe toți - și totuși vreți să vă mențineți dreptul de a fi „cel mai iubit fiu al poporului”!

Imposibil. Frica nu poate sta alături de iubire. Frica a transformat țara într-un lagăr de concentrare în aer liber.

Refuz să fiu tratat ca un gunoi care trebuie ascuns undeva, când boieri străini vin în vizită.

Sau poate nu ați fost dumneavoastră, cel care, în urmă cu ani, ați jurat cu mâna dreaptă pe conștiință, declarând-o inviolabilă, alături de celelalte legi ale țării?

Sau poate că nu avem dreptul să susținem că dreptul de proprietate individuală este garantat de lege?

Altfel nu-mi pot explica distrugerea sistematică a atâtor clădiri, de imensă valoare arhitecturală și istorică, care aparțin integral culturii europene. Umittor este că în patrimoniul național au intrat mai multe cărți lipsite de valoare. În timp ce Mănăstirea Văcărești a fost demolată. Și asta, doar pentru a face loc unor construcții inutile și urâte. Și nimeni nu poate să protesteze.

Este motivul pentru care eu am refuzat să mă alătur echipei pe care ați pregătit-o în 1965, deoarece mi-am dat seama că dumneavoastră nu aveți nevoie de oameni care să vă sfătuiască, pentru că dumneavoastră aveți nevoie doar de propriile opinii.

Am avut un prieten, Gheorghe Ursu, care a fost ucis de securiști zeloși, pentru că și-a scris în intimitate jurnalul. Doina Cornea nu a făcut altceva decât să-și exercite dreptul de a-și exprima opiniile, garantat de lege.

Eu nu mă consider un dușman sau un disident, ci doar un om care are idei și păreri. Și nu mai public de multă vreme, pentru că sunt de părerea că un scriitor nu poate să slujească pe cei care nu au vreo legătură directă cu realitatea și viața României de astăzi.

Dan Deșliu

MINERII DIN MARAMUREȘ

Colo sus la Toroiağă
numai piatră și zănoagă
și steieri de stâncă seacă...
Dar ce nămilă s'arată
de nouă voinici purtată
peste cremenea brumată?
Nu-i năpraznică jivină,
e mândrețe de mașină,
o duc minerii la mână.
Inimă duduitoare,
să-mpungă văzduhul tare
în cele perforatoare;
sus, în galerii înalte,
sfredele să prind-a bate
prin filoane adâncate...
Că-n filoanele afunde,
în măruntale de munte
multă lumină s-ascunde!
Și e vremea să răsară,
ca frunza de primăvară,
peste om și peste țară.
Toroiağă colțuroasă,
ce te ții anevoiasă,
că voinicii nu te lasă!
Trag la cablu trei din față,
trei proptesc din urmă brați,
trei de pârghie înhață:
- Haida hăi! - vulește naltul.
Câte-și nouă, tari ca bradul,
dar ca Toader nu e altul:
trup vânos, spinare lată,
inimă înfierbântată,
apoi asta om odată!
Hăt în sus, pe Creasta Ciungă
șade cremenea să-mpungă
înălțată într-o dungă.
Și în colții cei de clește,
osia se poticnește,
mașina în loc s-oprește.
Sar minerii dinainte
roțile a le desprinde,
numa' Toader ia aminte...
Că-i un loc primejdios,
pe sub proptă lunecos,
îndărăt prăpăstios.
Proptește sub roți scărăneau,
ortacii greu s-opinteau,
de primejdie nu stiau!
Și-odată înhiată sloi,
că motorul mult greoi
se smucește înapoi.
De răcnet înfricoșat,
vâile au răsunat,
cetina s-a-nfiortat...
Nu e tunet tunător,
e om viu suferitor
sub roată de compresor!
Sar cei frați cu umeri tari
pe Toader să-l tragă afar,
să-l sloboadă din amar (...)

În bezna văii luce încă,
un geam, la sediul de partid,
ca într-o galerie-adâncă
lumina lămpii de carbid.
Pe bănci înguste de stejar
mineri cu fețe sântuite:
ei par niște ciudați școlari

care învață din trăite,
- ...Doar știm, urmează secretarul
cu glasul său cam răgușit,
pe Toroiağă, sus, nici carul,
nici caii încă n-au răzbit...
- Ehe! Se repezi Bujor,
da' nici nu poți, precum ți-e pofta,
și cari atâta compresor
numa' cu calul și cu proptă!
- E trudnic, da, nu una-două,
răspunde Roman. - Dar mai greu
te minerești pe vreme nouă
că n' zilele lui moșu' meu.
Așa că spui ce am mai spus:
să meargă comuniști în frunte
și-om duce compresorul sus,
din trup de-ar fi să facem punte! (...)
S-a hotărât să plece-n zori
trei comuniști cu compresorul.
E printre ei un doinitor
ii zice Toader vânătorul.

Luna-și pierde prin păduri
tainica văpaie...
Doarme între munții mari
vechea Borșa Baie.

Prin tăcerea răcoroasă,
frăților cu zori
bate ulița pietroasă
Toader doinitorul.

Nu e vesel de rachie,
nici zănatec nu e,
are altă bucurie:
viața care suie...

Peste sediu strălucite
steaua pământescă...
Ce putere stăpânește
pasul să-i grăbească?

Păi, acolo-i compresorul,
sub a stelei rază!
Ajungând nerăbdătorul,
uite, ce să vază?

Doarme'n poartă de-a'n picioare
moșul pus de pază...
- Hei, bădiță compresoare,
steaua te veghează! (...)

Pe la revărsat de zori,
prin cărarea de miori,
compresorul urcă iară,
cu trudă și cu povară
sub cerul de primăvară. (...)

Și alătura sub stâncă,
se cască răpă adâncă
unde urlă zbuciumat
Răul Mic înspumegat...
O greșeală - și-i ușor
să se prăbușe-n vâltori
și oameni, și compresor!
Și deodată Toader simte
că nu-i chip de mers nainte -
și ce-i fulgeră prin minte?

Dan Deșliu

ECONOMISEȘTI și CITEȘTI!

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI
O colecție de literatură românească

În fiecare miercuri,
numai cu **JURNALUL NAȚIONAL**
CEL MAI CITT ZIAR DE CALITATE
www.jurnalul.ro

10,9
LEI

Cărțile se distribuie la chioșcuri sau cu abonamentul Jurnalul PLUS și Jurnalul cu Carte.

ROMÂNIA ÎN PRESA INTERNAȚIONALĂ

CRIZA REGIMURILOR COMUNISTE

Guetta Bernard scria în Le Monde de la 4 octombrie 1989 despre protestele care cuprinseseră întregul bloc estic: RDG, URSS (RSS Moldovenească, Azerbaidjan). „În timp ce luni, 2 octombrie, la Leipzig avea loc o mare manifestație de protest, Ambasada RFG-ului de la Praga era ocupată din nou marți de 4.000 de est-germani care doreau să părăsească RDG-ul. În URSS, Sovietul Suprem a adoptat luni seara, la cererea lui Gorbaciov, o hotărâre de interzicere a grevelor pentru o perioadă de 15 luni. Totuși, această măsură ar putea fi aplicată doar în anumite sectoare strategice și în mod special în Caucaz.

O dată cu trecerea de urgență prin Soviet și interzicerea grevelor până la sfârșitul anului viitor, Gorbaciov a încercat nu numai să redobândească controlul fără de care țara riscă să se afunde în faliment și dezordine generalizată. Dar și-a asumat și riscul de a asista la ridiculizarea legii pe care deputații trebuiau să o aprobe marți, riscul de a se confrunta cu punerea în discuție a autorității sale. Tocmai de aceea autoritățile s-au răzgândit în mijlocul nopții și le cer acum deputaților să fie de acord cu interzicerea grevelor doar în sectoarele strategice cum ar fi transporturile și metalurgia. Când vântul bate din toate părțile în același timp, se formează obligatoriu valuri, și doar o mică lege nu va putea să împiedice o rașă întregi să se oprească din lucru atunci când magazinele vor fi complet goale, nu va împiedica uzinele să se oprească atunci când muncitorii vor constata că prețurile cresc în timp ce salariile lor sunt blocate, nu va împiedica regiuni întregi sau republici sovietice să-și oprească producția când vor considera că interesul lor național este în pericol.

Chiar înainte să fi fost legalizată, greva a devenit în URSS un mijloc obișnuit de luptă. Motive de conflicte, politice și sociale, nu lipseau deloc pentru lunile următoare, și era inevitabil ca, interzise sau nu, să se producă noi întreruperi ale lucrului.

Este atunci o decizie greșită? Da și nu, având în vedere realitatea. După mai mult de o lună de blocaj rutier și feroviar spre Armenia prin Azerbaidjan, o lună de greve ale rusofonilor din Moldova, căile ferate sovietice sunt în haos. Într-o țară în care cele mai multe transporturi se fac pe cale ferată, asta înseamnă că în pragul iernii toate becurile sunt puse pe avarie. Există riscul de a nu avea destul combustibil pentru încălzirea locuințelor când temperaturile vor fi de -20 până la -40 de grade Celsius. Stocurile de făină nu sunt suficiente și nu există destulă benzină pentru a asigura circulația ambulanțelor. 60.000 de vagoane nu au ajuns pur și simplu la destinație în ultimele săptămâni.

Cifrele citate luni de viceprim-ministrul Lev Voronin sunt impresionante. Potrivit acestuia, s-au pierdut mărfuri în valoare de 11 miliarde de ruble din cauza grevelor. În Armenia nu au ajuns 30.000 de vagoane cu produse diverse, 2 milioane tone de produse importate, în special grâu, sunt blocate în porturi, 130 de trenuri așteaptă în România și Cehoslovacia să intre în URSS, mai multe țări importatoare de produse sovietice au început să se plângă de întârzierile la livrare, rezervele centralelor termice scad.

Orice șef de stat ar reacționa în fața unei astfel de situații, Gorbaciov mai mult decât alții, pentru că miza nu este doar economică și socială. Este politică, pentru că lipsa de reacție ar duce nu numai la anarhie, dar ar însemna să-l lase pe adversarii conservatori să continue să toarne gaz peste foc peste tot unde, din motive clare și de înțeles, izbucnesc vreun conflict, agravând lucrurile, sau să stea impasibili așteptând ca haosul să ducă la oprirea reformelor. În acest sens, această lege referitoare la greve este mai degrabă o readucere la ordine a aparatului intermediar, și Gorbaciov nu s-a sfîșit să o spună clar. „Trebuie să oprim escaladarea fenomenelor negative din economie. Astfel vom proteja procesul de democratizare și nu vom deveni prizonierii tentativelor de slăbire a economiei noastre.”

Poate că este adevărat, dar este totuși vorba doar de o jumătate de măsură, pentru că secretarul general are dreptate și când spune: „Am început să pierdem controlul. Noile mecanisme nu sunt încă implementate, iar cele vechi nu mai funcționează (...). Nu mai putem aștepta. Orice zi în plus de așteptare are consecințe foarte grave.”

Spre starea de urgență?

Sau, mai bine zis, înțelegând avertismentul, toate forțele reformatoare vor accepta să facă pe pompierii și să propovăduiască răbdarea în loc să se radicalizeze pe zi ce trece. În cazul acesta, Gorbaciov ar avea o șansă să scoată URSS-ul din sanzi, reușind să treacă peste iarnă fără prea multă bătaie de cap. Omogenizând în favoarea lui conducerea partidului, devansând congresul pentru octombrie anul viitor, secretarul general și-a oferit mijloacele prin care să reziste șocurilor și să dea,

Noul prim-ministru polonez, Tadeusz Mazowiecki (stânga), și-a manifestat dorința de a menține „relațiile tradiționale de prietenie” cu URSS, anunțând o proximă vizită la Moscova. FOTO: Druzsi Wojteic/APP/MEDIAFAX

de anul viitor, un nou impuls reformelor. Sau – o ipoteză mai mult decât plauzibilă – ar fi ca furia, resentimentele și nedreptățile acumulate timp de 70 de ani să se dovedească prea puține pentru a mai lăsa loc rațiunii, caz în care Gorbaciov nu mai avea altă soluție decât să instaureze starea de urgență. Mulți dintre apropiații săi îl împing de mai bine de un an spre această soluție a unei lovituri de șef legale constând în recunoașterea lui de către parlament ca șef de stat cu puteri depline și nu doar ca secretar general. Problema este că pentru a reuși o lovitură de stat bonapartistă ai nevoie de o autoritate personală care îi lipsește azi lui Gorbaciov. Recăștigarea controlului în momentul de față ar putea să-i confere această autoritate. Dar termenii sunt scurți, atât de scurți încât speranțele spre o tranziție relativ pașnică a URSS-ului spre post-comunism sunt din ce în ce mai mici. Asta nu înseamnă neapărat că puterea domnului Gorbaciov este ame-nințată. Înseamnă doar că pe săptămână ce trece capacitatea sa de a ține sub control ritmul schimbărilor este din ce în ce mai mică.

Intervenție în Caucaz

La cozile din fața magazinelor, ca și la Kremlin, va fi o iarnă foarte grea. În așteptarea ei puterea se pregătește să ia măsuri în Caucaz. Blocajul feroviar exercitat de Azerbaidjan ar trebui înlăturat printr-o intervenție comună a forțelor de securitate ale Ministerului de Interne și Ministerului Apărării, căile ferate urmând să fie puse temporar sub administrare specială. Instaurarea unei stări de asediu în regiune nu este exclusă în momentul de față, în ultimele 24 de ore autoritățile descriind situația în termeni mai mult decât alarmanți. Potrivit TASS, „cel mai important este acum să împiedicăm cele două popoare să cadă în prăpastie”, pentru că rapoartele din regiune seamănă cu „rapoartele de pe un câmp de bătălie”. Ziarele sunt pline cu cifre despre numeroasele atacuri armate, atacuri ale convoaielor, omoruri și alte violențe. Intervieții luni seară la televizor, doi dintre vice-ministrii de interne înțorși din Caucaz au explicat că „problemele puse de această tragedie ar rezolvate de urgență” și că „sunt necesare măsuri politice urgente”. În această atmosferă, proiectele legilor proprietății, pământului, arendei, societăților comerciale și de uniformizare a sistemului fiscal au trecut pe planul doi. Nu sunt mai puțin importante deoarece introduc proprietatea privată sub numele de „proprietate cetățenească”, și împart formele de proprietate colectivă în proprietate federală, federalo-republicană, republicană și comună.

Societățile comerciale, indiferent de statutul lor, vor fi egale în fața legii și își vor putea plăti angajații în acțiuni. Impozitul

maxim pe profit este fixat la 60%, din care 35% revine statului federal și restul este lăsat la discreția autorităților locale, care vor putea dispune de resurse și vor putea stabili impozitul în funcție de politica lor economică. Toate aceste proiecte, pe alocuri vagi și incoerente, au fost foarte criticate, cel mai des pentru timiditatea lor. Nimeni nu poate să prevadă care vor fi rezultatele aplicării lor în următorii ani. Singura certitudine rămâne că nu vor exista îmbunătățiri reale pe termen scurt și că Gorbaciov a început să numere zilele până la congres.”

Primul-ministru polonez va face o vizită în URSS

Tot la 4 octombrie 1989, Le Monde anunța vizita nou alesului prim-ministru, Tadeusz Mazowiecki, la Moscova. În acest fel cele două țări își exprimau dorința de a-și menține „relațiile tradiționale de prietenie”.

„Primul-ministru polonez, Tadeusz Mazowiecki, va efectua o vizită în Uniunea Sovietică, a confirmat luni, 2 octombrie, purtătorul de cuvânt al Ministerului de Externe sovietic, Vadim Perfiliev. El a menționat că datele vizitei fac obiectul discuțiilor cu autoritățile de la Varșovia. După instalarea lui Mazowiecki în fruntea Guvernului polonez, conducătorii sovietici au transmis că vor continua „relațiile tradiționale de prietenie” cu Varșovia, iar noul prim-ministru a dat, la rândul său, asigurări că Polonia va rămâne fidelă alianțelor sale. Această vizită va fi o premieră: primirea la Kremlin a unui conducător necomunist al unei țări «surori».”

Marți, Mazowiecki va primi omagiul regelui Juan Carlos și reginei Sofia, care sunt într-o vizită de 3 zile în Polonia. Elveția a anunțat luni că va trimite la Varșovia un ajutor alimentar de urgență în valoare de 5 milioane de franci elvețieni.”

Proteste românești

Pe de altă parte, doi conducători comuniști maghiari, Geza Kotai, șeful departamentului internațional al partidului, și adjunctul său, Imre Szokai, au confirmat luni în cadrul unui interviu publicat în organul partidului, că România a lansat la 19 august membrii pactului de la Varșovia, un apel la „acțiuni comune” pentru evitarea instalării unui guvern necomunist în Polonia. „Noi am răspuns că Guvernul polonez s-a format pe cale parlamentară și că doar poporul polonez își poate decide viitorul prin alegeri libere”, au declarat comuniștii maghiari.

anunțuri

CERERI ȘI OFERTE DE SERVICIU

Centrul de Estetică a Produselor Ușoare anunță scoatere la concurs a următoarelor posturi: inginer, artist plastic creație vestimentară și muncitor tipăritor – tăietor tipar, în condițiile Legii 12/1971.

Intreprinderea Poligrafică 13 Decembrie 1918, încadrează conform Legii 12/1971 economist pentru biroul aprovizionare-desfacere, lăcătuși mecanici, strungari, frezori, electricieni categoria a patra și tipăritori tipar înalt și plan.

Intreprinderea Mecanică pentru Industria Ușoară București, Bulevardul 1 Mai nr. 170, Sector 1, încadrează de urgență paznici cu domiciliul stabil în București sau Sector Agricol Ilfov.

VĂNZĂRI

Vând bibliotecă bej, cu canapea și fotolii, covor manual Buhara, covor mongolez, bormașină electrică, ma-

șină de cusut canadiană electrică, bucatărie roșie gen Bonanza.

Vând apartament ultracentral, vilă, gaze, compus din trei camere, dependințe, două camere servicii, garaj, singur curte.

Vând Dacia 1300, culoare neagră, stare excepțională.

Vând Aro 244 Diesel, rulotă, garsonieră, bicicletă nouă, masă, scaune fier forjat, placă trenuleț electric, blană jder, diverse obiecte casnice.

CUMPĂRĂRI

Cumpăr păpuși cu cap porțelan, perfecte sau defecte, statuette bronz sau porțelan, obiecte vitrină, bibliotecă, fotolii stil vechi, cufer, lăzi zestre deosebite.

Cumpăr motor Diesel pentru Peugeot 404 sau adaptabil și far complet dreapta CN.

Cumpăr videorecorder și player sigilat, videocasete, televizor color.

Cumpăr umbrelă, poșetă, pălărie cu voal, alte obiecte vechi demodate.

tv 5 octombrie 1989

19:00 Teledin

19:30 Partid și țară – o unică voință. Congresul al XIV-lea – congresul marilor victorii socialiste. Deplină aprobare de întregul popor a propunerii privind realizarea tovarășului Nicolae Ceaușescu în înalta funcție de secretar general al Partidului Comunist Român și a documentelor pentru Congresul al XIV-lea

19:45 În dezbatere: Documentele pentru Congresul al XIV-lea al Partidului Comunist Român. Tehnologii intensive – producții agricole la nivelul obiectivelor noii revoluții agricole. Redactor Radu Marian

20:05 Laureții ai Festivalului Național „Cântarea României”. Redactor Silviu Gavriță

20:30 În dezbatere: Documentele pentru Congresul al XIV-lea al Partidului Comunist Român. Societatea românească – umanism al gândului, umanism al faptei. Redactor Lucia Postelnicu

20:50 Film serial. Misiunea. Producție a Studioului de Film TV, realizată în Centrul de Producție Cinematografică „București”. Premieră pe țară. Cu: Ovidiu Iuliu Moldovan, Șerban Ionescu, Vistrian Roman, Ion Dichisneanu, Teodora Mares, Ștefan Iordache, Mircea Albulescu, Constantin Diplan, Vasile Murariu și alții. Scenariul Francisc Munteanu. Regia Virgil Calotescu. Ultimul episod

21:50 Teledin

22:00 Închiderea programului

vremea

Vremea a fost în general răcoasă, dar a înregistrat o ușoară încălzire față de zilele trecute. În cea mai mare parte a zilei, cerul a fost acoperit de nori și s-au înregistrat ploii sub formă de averse în majoritatea zonelor țării. Vântul a suflat slab, cu unele intensificări în zonele de podiș și de munte.

Temperaturile maxime au fost cuprinse între 18 și 23 de grade, iar minimele nocturne între 8 și 10 grade. În Capitală, vremea s-a mai încălzit, dar cerul a rămas parțial noros. Temperatura maximă s-a situat în jurul valorii de 23 de grade, iar minima nocturnă a coborât până la valoarea de 10 grade.

amintiri

EL PUENTE AUTOMÁTICO E 811
Este un aparat de măsură automatizat, care permite măsurarea precisă a rezistenței, capacității și impedanței. Este ușor de utilizat și oferă rezultate precise în timp scurt.

EL THERMO DIGITAL
Este un termometru digital cu afișaj numeric, care permite măsurarea precisă a temperaturii. Este ușor de utilizat și oferă rezultate precise în timp scurt.

EL CALCULADOR DIGITAL
Este un calculator digital cu afișaj numeric, care permite efectuarea calculațiilor aritmetice și algebrice. Este ușor de utilizat și oferă rezultate precise în timp scurt.

EL MICROTEST H 1100
Este un dispozitiv de testare a componentelor electronice, care permite verificarea funcționării corecte a acestora. Este ușor de utilizat și oferă rezultate precise în timp scurt.

SALUTĂRI DIN... TIMIȘOARA!

SĂ RĂDEM CU EI!

Ce-a fost înainte: oul sau găina? Mai înainte erau de toate.

Ultima dorință a românilor, privind familia Ceaușescu: să moară Nicolae, iar Elena să trăiască din meditații la chimie!

Ce-i mai rece și mai rece decât apa rece? Apa caldă.

Din dispoziția lui Ceaușescu s-au făcut experimentări și încrucișări de meri, pentru a se crea un soi de măr pitic, de numai 50 de cm, pe care să-l poată culege și „Șoimii Patriei”.

De ce n-a luat și comuna Petrești titlul de „Erou al noii revoluții agricole”? Pentru că anul acesta nu s-a acordat titlul și pentru cea mai mare vacă.

De ce a luat comuna Scornicești titlul de „Erou al noii revoluții agricole”? Pentru că a crescut cel mai mare bou.

Un milițian prinde o pereche făcând dragoste într-un boschet. Îi duce la secție și, de aici, în fața tribunalului. La proces, fata e felițată pentru patriotism și băiatul pentru inițiativă. Milițianul e arestat pentru întrerupere ilegală de sarcină. Culese de Alex REVENCO

RESTITUIRI

Refugiații est-germani, în atenția SUA

Nota Ambasadei României la Washington
Către Ministerul Afacerilor Externe
Tovarășei adjunct al ministrului, Olimpia Solomonescu,
Tovarășului director Ilie Șimon,

În legătură cu poziția oficială a SUA privind cetățenii RDG care au emigrat în RFG prin Ungaria și Cehoslovacia, vă informăm următoarele.

Purtătorul de cuvânt al Departamentului de Stat a declarat, la 3 octombrie a.c., că „principala cauză a situației create este dată de faptul că persoanele respective nu vor să trăiască în RDG”. SUA apreciază că, pentru a fi înlăturate condițiile care au făcut ca, „un număr atât de mare de oameni să treacă în Vest”, este necesar: „coducerea RDG ca instituție reforme vizând realizarea unui sistem politic și economic care să satisfacă cerințele populației”.

SUA subliniază că soluționarea pe „termen lung” a situației care ca în RDG să fie aplicate „reforme politice și economice”. Asistentul secretarului de stat pentru probleme europene, Raymond Seitz, într-o depozitie făcută în fața Subcomitetului pentru Europa al Camerei Reprezentanților, a arătat că „el nu poate exclude o explozie politică în RDG dacă conducerea acestei țări nu acționează pentru deschiderea sistemelor ei politice și economice rigide”.

Întrebat de membri ai Subcomitetului ce s-ar putea întâmpla dacă Guvernul est-german „continuă să se opună schimbărilor”, R. Seitz a răspuns că „tocmai în dimineața respectivă a luat notă de faptul că la Leipzig a avut loc o manifestație la care au participat 10.000 de persoane”. Comentarii politici de la Washington remarcă faptul că luările

de poziție menționate reprezintă o „îndepărtare de la abordarea, în general rezervată, de până acum a Administrației Bush față de Europa răsăriteană”.

În acest context, sunt prezente și alte considerații și aprecieri făcute de oficialități de la Casa Albă și Departamentul de Stat, în care se fac evaluări asupra modului în care Uniunea Sovietică „percepe” politica SUA în Europa Răsăriteană. Se arată astfel că, „sovieticii privesc tot mai mult situația din Europa Răsăriteană în același mod ca și americanii, respectiv consideră că reformele sunt necesare pentru stabilizarea în această regiune; de aceea, noi suntem stimulați să încurajăm procesul de reforme”.

În ce privește situația concretă legată de cetățenii est-germani, experți de la Departamentul de Stat arată că este „evident asentimentul Uniunii Sovietice” în rezolvarea acestei probleme, sovieticii încercând prin aceasta, „să trimită RDG-ului un mesaj care arată că plecarea cetățenilor săi subliniază necesitatea ca Guvernul est-german să se alăture grupului reformist”.

O oficialitate americană preciază, pe de altă parte, că „sovieticii înțeleg că SUA nu încearcă să exploateze nici un semn de tulburare sau de slăbiciune în Europa Răsăriteană, astfel că URSS poate să acorde acestor țări un anumit grad de libertate, cu condiția ca ele să respecte interesele de securitate ale Uniunii Sovietice”.

Ion Stoichici

Nota Ambasadei României la Praga
Către Ministerul Afacerilor Externe
Tovarășului Ion Stoian, secretar al CC al PCR,
Tovarășului Constantin Oancea,

adjunct al ministrului.

În completare la telegrama noastră nr. 051 933, vă informăm că, în seara zilei de 3 octombrie a.c., cancelarul RFG, H. Kohl, a avut o convorbire telefonică cu L. Adamec, președintele Guvernului RSCS, în legătură cu situația cetățenilor RD Germane, care s-au refugiat în Ambasada RFG din Praga (în seara zilei de 3 octombrie peste 4.000 de persoane în incinta ambasadei și peste 1.500 de persoane în fața ambasadei).

L. Adamec a dat asigurări că, în baza înțelegerii dintre Guvernele RSCS și RDG, cetățenii RDG li se va permite să plece în RFG, așa cum s-a procedat în noaptea de 30 septembrie-1 octombrie a.c. Trenurile cu refugiați vor trece în RFG pe teritoriul RD Germane.

Guvernul RDG și Guvernul RSCS au convenit că, începând cu data de 3 octombrie, ora 18:00, între cele două țări se suspendă temporar prevederile privind călătoriile cetățenilor RDG în RSCS fără viză specială de intrare. Ca urmare a acestui fapt, în noaptea de 3-4 octombrie a.c. au trecut în Cehoslovacia numai 36 de persoane, toate numai în interes de serviciu. În seara zilei de 3 octombrie, MAE cehoslovacă a remis o notă de protest ambasadorului RFG la Praga în legătură cu acceptarea refugierii cetățenilor RD Germane pe teritoriul ambasadei. S-a subliniat că partea cehoslovacă cere cu hotărâre ca Ambasada RFG să își desfășoare activitatea conform normelor de drept internațional și convenției de la Viena privind statutul misiunilor diplomatice.

George Homoștean
Document din volumul: 1989 – Principiul dominiului. Prăbușirea regimurilor comuniste europene, Ediție de: Dumitru Preda și Mihai Retegan, București, Editura Fundației Culturale Române, 2000, p.211-213